

Alexandra Ahouandjinou

Hayatta Kalmak İçin Küçük Felsefe Seti

*Gündelik Hayatın Saldırılarına
Karşı Koymak*

Türkçesi: Didem Tuna

İÇİNDEKİLER

Giriş: Öz savunma ve Felsefe.....	9
1. Böyle Başlıyor.....	15
2. Neyim Var ve Kimim Ben?.....	31
3. Sessiz Olun, Adam Öldürüyorlar!	47
4. Küçük Katil Kutucuk	57
5. Dinle Kendini, Sonsuzluğun Sesi Bu İşittiğin!	71
6. İkinci Nefes.....	79
7. Mücadelem	87
Teşekkür	92

Giriş

Özsavunma ve Felsefe

Kendimi bildim bileli, hatta daha henüz okula başlamamışken bile mücadele etmek zorunda kalmıştım. Ama mağduriyet koşullarında yaşadığımdan değil; çünkü sonuçta öksüz değildim, savaş halindeki bir ülkede de doğmamıştım. Annemle babamın “işleri tıkırında”ydı; sosyal hayata gelince, anaokulunda bile etrafımı sarıp tepeden tırnağa inceledikten sonra, ten rengim haricinde bir farkımın olmadığı sonucuna çabucak varmışlardı. Vanilyayla çikolata rengi arası olduğumdan, bana “sütlü kahve” adını yakıştırmışlardı. Sonrasında da enikonu rahat bırakmışlardı.

Ne var ki, kendini gizlemeyi ve büyüklerin gözünden kaçmayı bildiğinden, iyice korkunç olan bir düşmanın hasmane saldırılarından kaçabilmek için her gün mücadele vermem gerekiyordu. Kavgacı ablamdan söz ediyorum. Benden bir buçuk yaş daha büyük ve bir buçuk kafa daha uzun olduğundan fiziksel olarak bariz bir üstünlüğü vardı. Klasik dansta gözüm açılırken edindiğim teknikten başkasına hâkim olmadığımdan hileye başvurmam gerekiyordu. On yaşında bunu başardım. Yeni kas gücümü savaş stratejimle uzlaştırarak hasmımı yere serdim.

O zamandan beri, göze görünmeyen düşmanların varlığından da haberdar oldum. Bunlar esasen yetişkinlere ilişir ve bazen de onlara acayip çile çektirirler. Bunları alt etmek daha zor gö-

rünür. Kurbanlara yardımcı olabilmek için birçok strateji dene-
diysem de, bu düşmanları yenmek o kadar da kolay değildir.
Diğer yandan, kendimi korumak için her şeyi yapacağıma ant
içtim. Sonrasında, asla ne kendimin ne de başkalarının kurbanı
olmaya azmederek, kendimi felsefe konusunda olduğu kadar
özsavunma konusunda da yetiştirdim.

İşin özsavunma tarafında, kung-fu çalıştım; zarafeti, gücü ve
güzelliği birleştirmeyi bilen bu savaş sanatına hâlâ hayranlık
duyuyorum. Fransa kupasında iki kez şampiyon oldum; bir kez
de Fransa şampiyonasında. Dövüştten çekindiğim kadar, onu
sevdim de. Bugün esasen Krav Maga adlı çok işlevsel bir stilde
çalışıyorum. Krav Maga'nın yakın dövüş teknikleri bana etkili
olma becerisi kazandırıyor. Hareketleri vurucu ve hızlı, zira en
kestirmeden karşılık vermeyi sağlıyor. Genelde beklenmedik bir
anda çıkagelen her çeşit saldırıyı etkisiz hale getirmek için, sakın
bir halden büyük bir saldırganlık patlamasına geçmeyi de öğ-
reniyorum. Hayatta kalma mücadelesi denen bu dövüş teknik-
lerinin bir üstünlüğü de, toplumsal ve günlük ketlenmeler yü-
zünden genellikle fazlasıyla körelmiş başka itkileri, yani hayata
dair birçok şeyi uyandırmasıdır. Aslında bu teknikler görünen
düşmanlarla olduğu kadar görünmeyenlerle de mücadele etme-
me olanak tanımıştır.

Öte yandan, neden felsefe? Felsefenin muhakeme araçları, aceleci
ve düşüncesiz yargılardan uzaklaştırıcı duruşu, çözümleme ve
tartışma anlayışı zihnimi uyanık, yani canlı tutuyor. Dogmacılık-
tan ve önyargılardan, düşüncenin dinamizmine zarar veren tüm
bu görünmez düşmanlardan uzakta oluyorum. Olduğum yere
demir atıyorum, bütün gücümü orada kalmaya, canlılığımı sür-
dürmeye veriyorum. Aynı şekilde, Aristoteles metafiziğinde ken-
dimi bulurken, varlık düşüncesine duyduğum tutkuyu da alıp
Heidegger'in fenomenolojisine kadar uzanıyorum. Bu noktaya
kadar, en azından geleceği adına kaygılanan bir felsefe öğrencisi

için olabildiğince huzurlu olan yol haritam, beni tez danışmanımın kibrine çarptığım doktora kadar götürdü. Teziyle çatışan bir tez ileri sürdüğümünden onunla da mücadele etmem gerekti. Tezimi savunacağım sırada, matematiğe karşı gerçek bir tutkum olduğunu keşfettim ve bu da bana bilgisayar mühendisliği öğreniminin kapılarını açtı. Böylelikle bir sabah doktor ve mühendis olarak uyandım ve bundan bir hayli gurur duydum. Bu iki boyut sayesinde, sihirli bir kalkanım, beni her tür düşünce yaşlanmasına, her tür ölümcül katılığa karşı koruyan bir silahım, suyu tükenmeyen bir gençlik pınarım olmuştu: Düşünme yeteneği.

Bugün, iş yaşantımda, bu hayatta kalma gereksinimi her zamankinden daha fazla baş gösteriyor. Kaçınılmaz olduğuna şeklen genel kurallara rıza göstermek gerekse de, kendimi enayi yerine koydurmamak için uğraşıyorum. Her çeşit özgünlüğü ziyan, her çeşit zekâyı da yok eden, her tür kişiliği buharlaştıran bu kurallarla özdeşleşmemek için kendimi eğitiyorum. Bu düzlemde felsefe benim öz savunmam oluyor ve öyle kalıyor.

Birinin diğerinden asla ayrılmadığını bildiğim tüm bu pratikler ve disiplinler, şahsi mücadelelerim üzerine düşünmemi ve var oluşumu kavramamı sağladı kuşkusuz. Kendimi savunduğumda, bunun üzerine felsefi olarak da düşünüyorum. Bu küçük kitap da söz konusu düşüncelerin ürünüdür, zira dövüş olarak öz savunma sadece bir pratiğe indirgenemez, aksine yayılır, hayata doğru genişler ve varoluşa kadar uzanır.

Açıkça konuşursam, eğer yarın yalnız kalırsam, hayatım tehlikeye girerse, fiziksel bir saldırıya uğrarsam, saldırmaktan başka çıkar yol yoksa, ortada ahlaki bir mesele olmaz. Kendimi savunurum, vururum, ısırırım, bağırırım, yumruk atarım. İyinin ve kötünün ötesinde, tek bir kaygı olur ortada: Hayatım. Diğer yandan, eğer hasmum etkisiz hale geldiyse, ne kadar ileri gitmek gerekir? Hasmuma yaptıklarını aynen iade etmeye, yaptıklarını

ona geri döndürmeye, onu kuşatmaya ve hatta ortadan kaldırmaya yönelik bu karşı konulmaz arzunun üstesinden gelmeli miyim? Yoksa, göze göz, dişe diş mi demeliyim?

Bu uç durum kalabalığın ortasında, metroda ya da insanların uğrak yeri olan bir caddede meydana gelse, yardımına koşulma ihtimali biraz daha fazla olur. Ancak müdahale etmek pek riskli olmadığı halde bile kurbanın genel kayıtsızlık sonucunda gadre uğradığı birçok saldırı örneği mevcuttur.

Öyleyse, yalnızca kendime mi güvenmeliyim? Başkasına güvenmek daima risk almak mıdır? Ayrıca, bende ve bu toplumda nasıl bir ayrışma oldu ki, başkasına ve göstereceği dayanışmaya güvenim kalmadı? Hobbes'un doğa durumu sonunda teoriden çıkıp hayata mı geçti? İyice cilalanıp parlatılmış güzel toplumumuz için bundan böyle "insan insanın kurdudur" deyişi mi geçerli olacaktı? Sorunu daha iyi anlamak için kuramı kısaca anımsayalım. Tasarladığı doğa durumu yoluyla Hobbes, hiçbir toplumsal kural ya da kanunun olmaması halinde insanın sürekli bir savaş içerisinde olacağını iddia eder. Bu, her birimizin herhangi bir yolla kendimizi savunmaya çalıştığımız, herkesin herkese karşı savaşıdır. Hiçbir kanun olmadığına göre, her çeşit suistimal de serbest olacaktır. Buradaki paradoks, her bir bireyin hayatta kalma mücadelesi verirken diğerlerini tehlikeye atmasından ibarettir.¹

Dürüst olmak gerekirse, ben bu doğa durumunu, işyerimde her gün yaşıyorum; tek fark, maskelenmiş olması. Zaten ben de bir avım; içinizdeki koyunu gün yüzüne çıkarmak için uğraşan kurdun avı. Ama korku, korku ve yalnızlığa güvenmeyecekse, neye güvenecek? Bu korkak bireyciliğimizle kurdun işini kolaylaştırıyor muyuz? Edilgenlik, şiddeti sınırlamak şöyle dursun, onu kışkırtmıyor mu?

---

1 Thomas Hobbes, *Du citizen*, Flammarion, 2010, "Epitre dédicatoire."

Arkadaşlarım var, adli sicil kaydım temiz, kimseye hiçbir zaman kötülük yapmadım. Yine de içimde zaman zaman bir ateş, bir öfke yükselmesi, bir kavga arzusu, bir saldırganlık hissettiğim oluyor. Bunun dövüşmeye yönelik bir tahrik, direnişe bir çağrı gibi yükseldiğini hissediyorum. Sürü ile sürüklenip giden koyun bir anda kara koyuna dönüşüyor. Bu saldırganlığı ne yapmalıyım? Onu kınamalı mıyım, inkâr mı etmeliyim, baskılamalı mıyım? Öte yandan bu saldırganlık, bütünlüğüme yönelik bir tehdit durumunda zorunlu bir alarm, yaşamsal bir işaret gibi gözüküyor. Öyleyse ne yapmak lazım? Onun peşine takılıp kendimi savunmalı mıyım? Harekete geçmeli mi, geçmemeli mi? Beni alıkoyan bir şey var. Ormanın çağrısı yok olup, yerini aklın buyruğuna bırakıyor. Karşı gelirim, çok şeyi tehlikeye atarım; işimi, maaşımı, maddi güvencemi ve belki çocuklarımı da.

Yine de “özsavunma” ifadesi, “öz”ü, insanın benliğini dile getirir. Savunduğum, benim. Ama ben neyim acaba? Beni oluşturan aslında nedir? Maaşım mı? Arzum mu? Kişiliğim mi? Olmak mı, sahip olmak mı? Öncelikli olarak savunmam gereken nedir?

Ayrıca, kriz durumu ortak ve koyunlaştırıcı bir onamayla ortaya çıktığında, “öz” meselesi yine bizden kaynaklanıyor. Fiziksel ya da ahlaki korku çoğumuzu ortak bir çoban-koyun hayatı oluşturacak kadar etkisiz hale getirdiğinde, kendini koruma sorumluluğu yok mu olur? Dayanışmanın olağanüstü ve güven verici gücünü yeniden yaratmak, yeniden bulmak için kendimizi koruma sorumluluğu yok mudur?